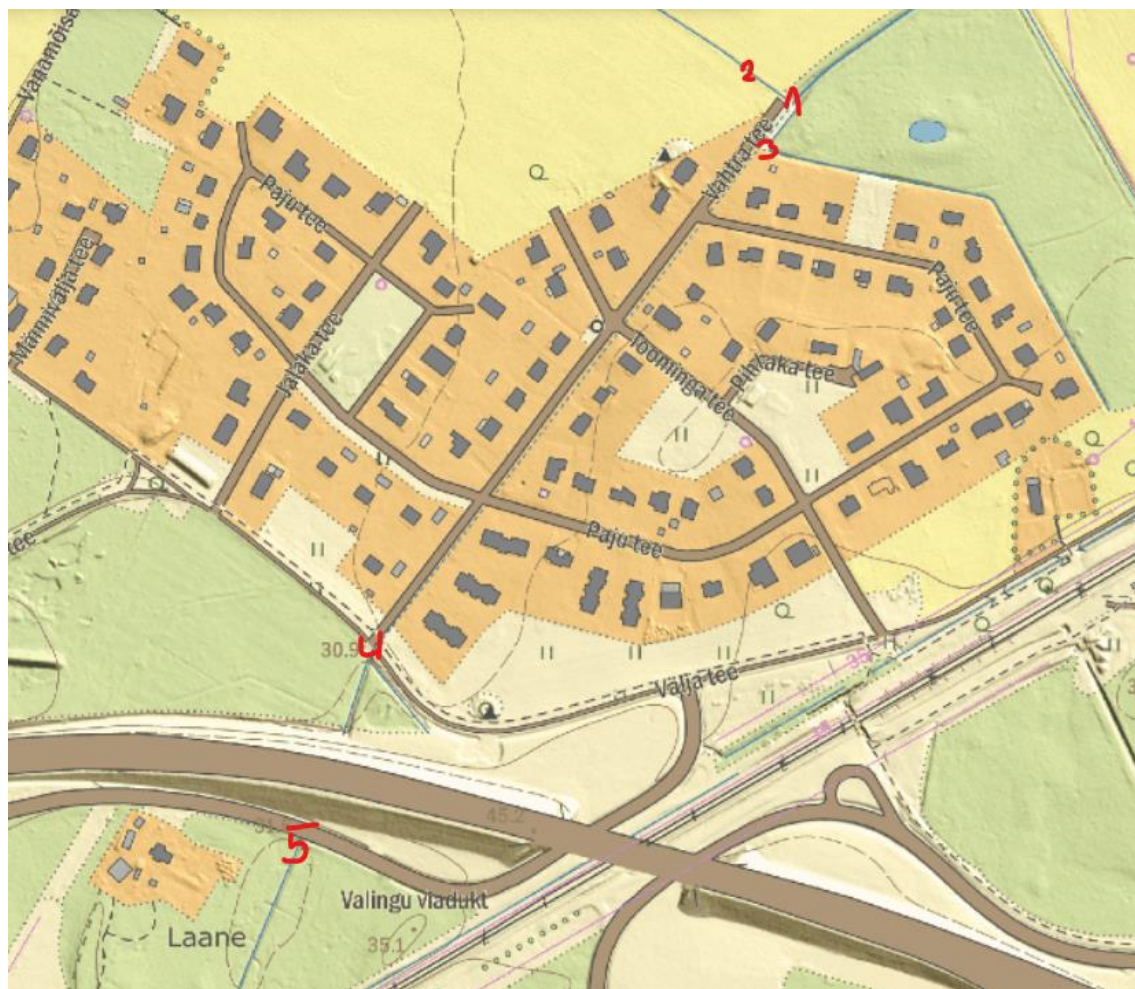

Pihuoja (VEE1095800) ülemjooksu vaatlus

Vaatluse aeg 01.05.25. Vaatleja Marko Vainu

1. Torust voolab välja vooluhulga poolest väike jõgi:

2. Madal ja täiesti kuiv kitsas rohune vagu. Ei peaks olema ETAKis kraavina kaardistatud.

2. Idast tuleva kraavi põhjas nirises vesi otse lääne poole ja neeldus ilmselt Pihuoja torru, kuigi seda polnud lehtede ja sodi alt näha. ETAKis põhja suunas kaardistatud kraavi tegelikult pole:

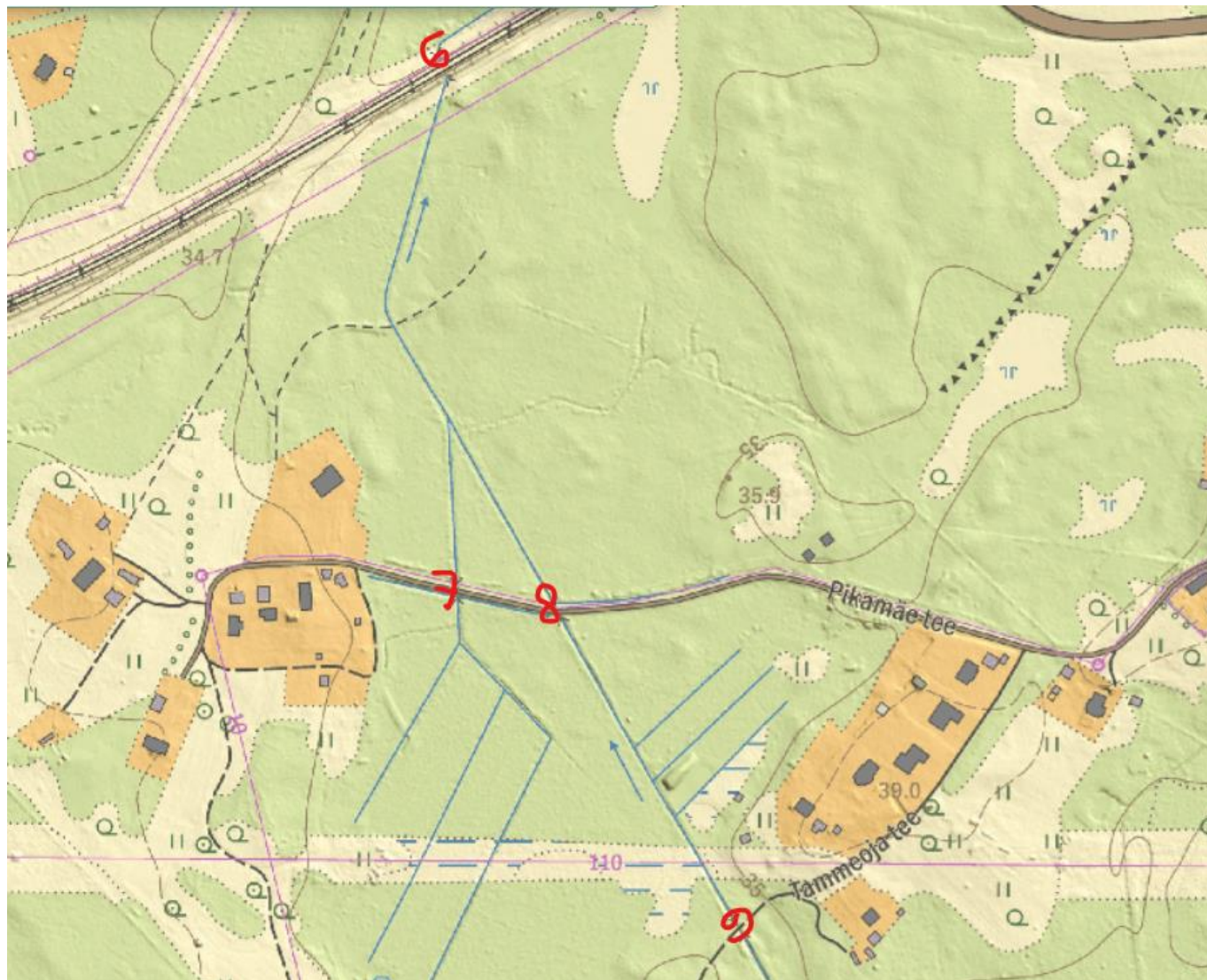

4. Ohtralt vett voolas torusse. Kagu poolt tee kõrvalt tuli tagasihoidlik nire:

5. Vesi voolas torru. **ETAKis** on viadukti jalamil olev truupide vahekoht puudu:

6. Raudtee alt tunnelist voolas välja ohtralt vett. Kruus oli põhjas ja vool kiire:

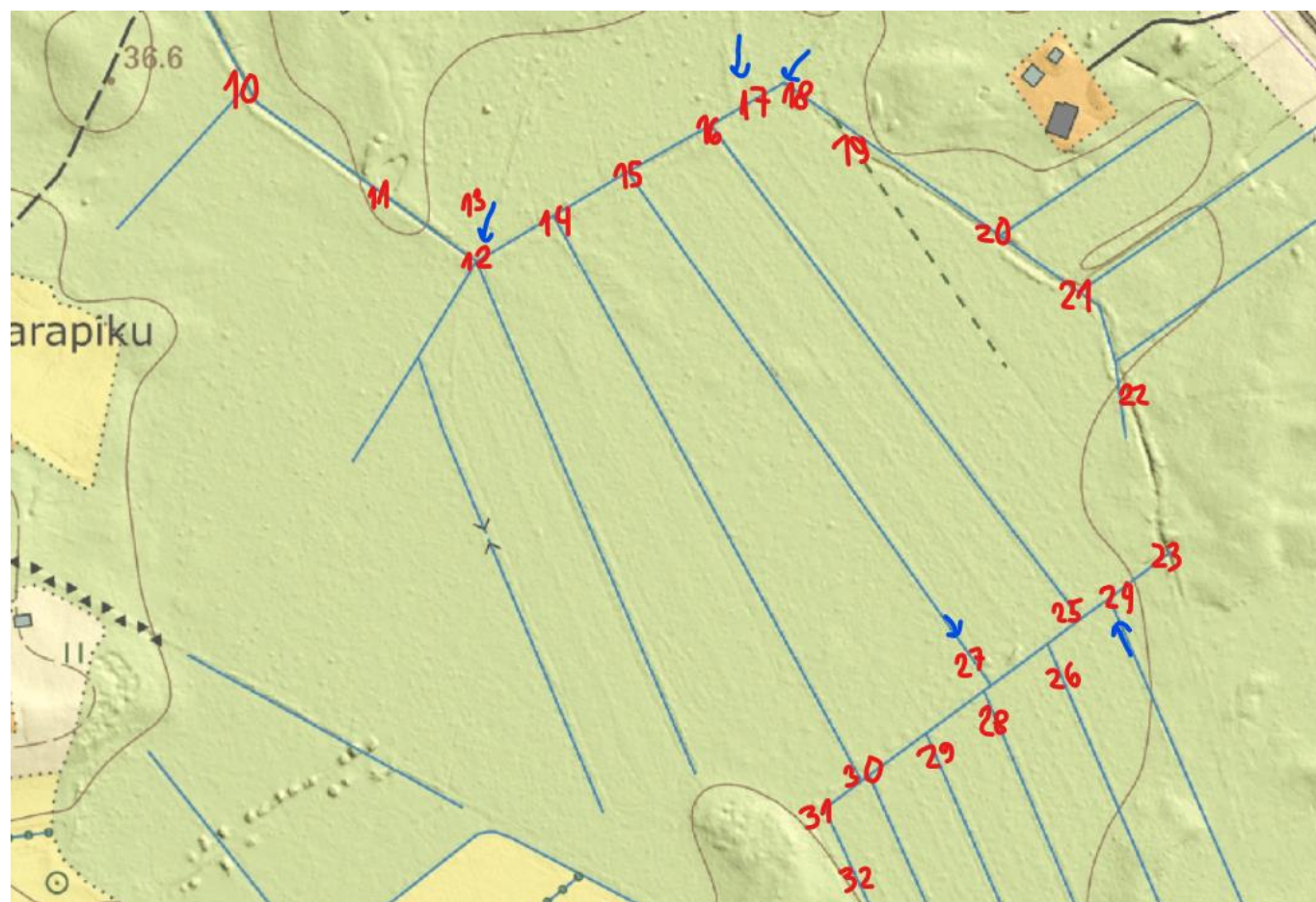
7. Truubist voolas kuni üks l/s vett:

8. Ohtralt selget vett voolas truupi. Vooluhulk oli silmnähtavalt suurem, kui punktis 7 olevas truubis:

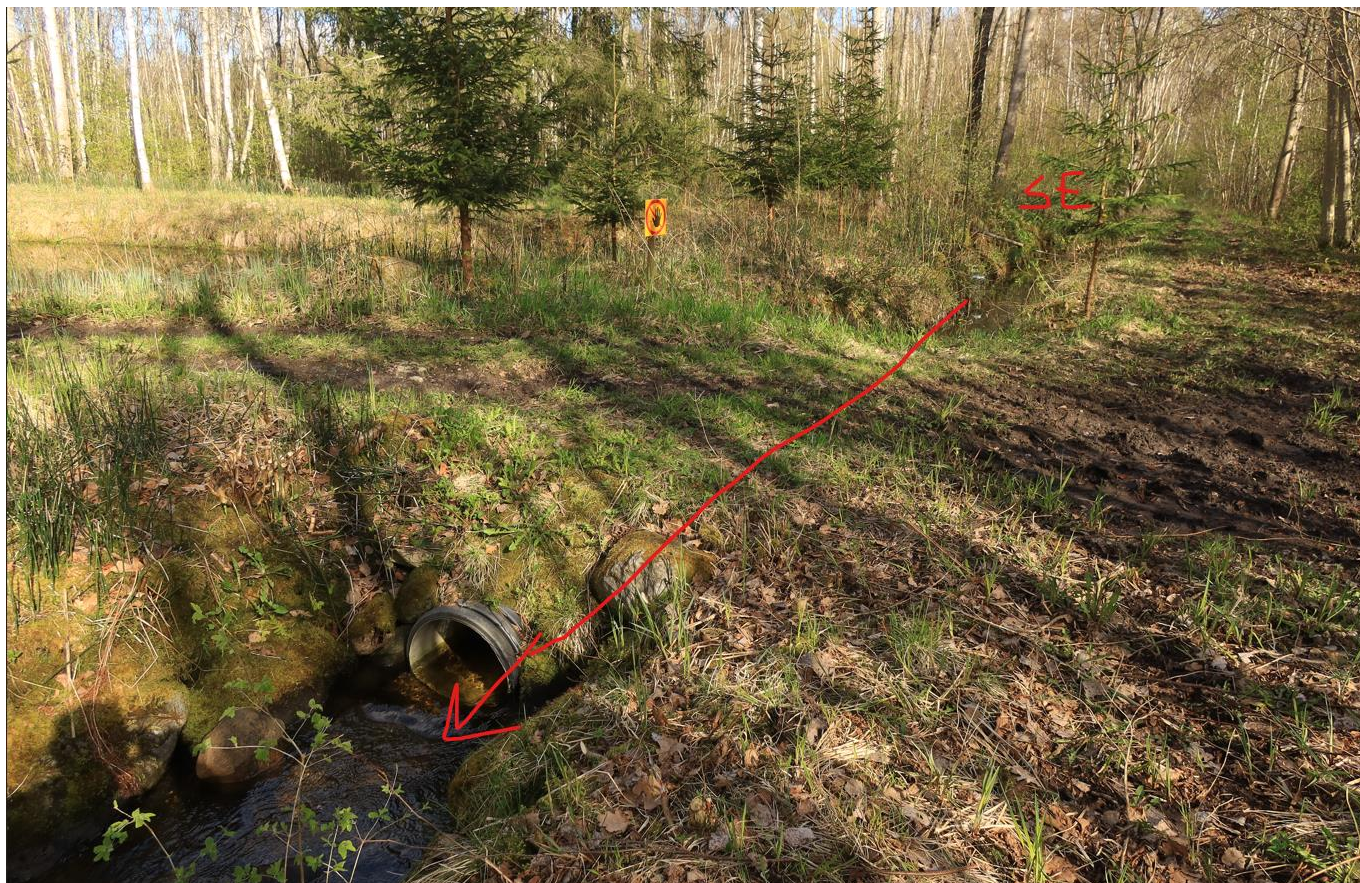
9. Voolas ohtralt selget vett:

10. Mitmest torust koosnev truup (ETAKis puudu). Vesi voolas läbi:

11. Põhitelje peal on truup (ETAKis puudu) ja sellest põhja pool tiik. Tiigi lõunakaldal on väljavooluks torud, kuid vaatluse ajal oli veetase torudest palju madalamal ja väljavoolu polnud:

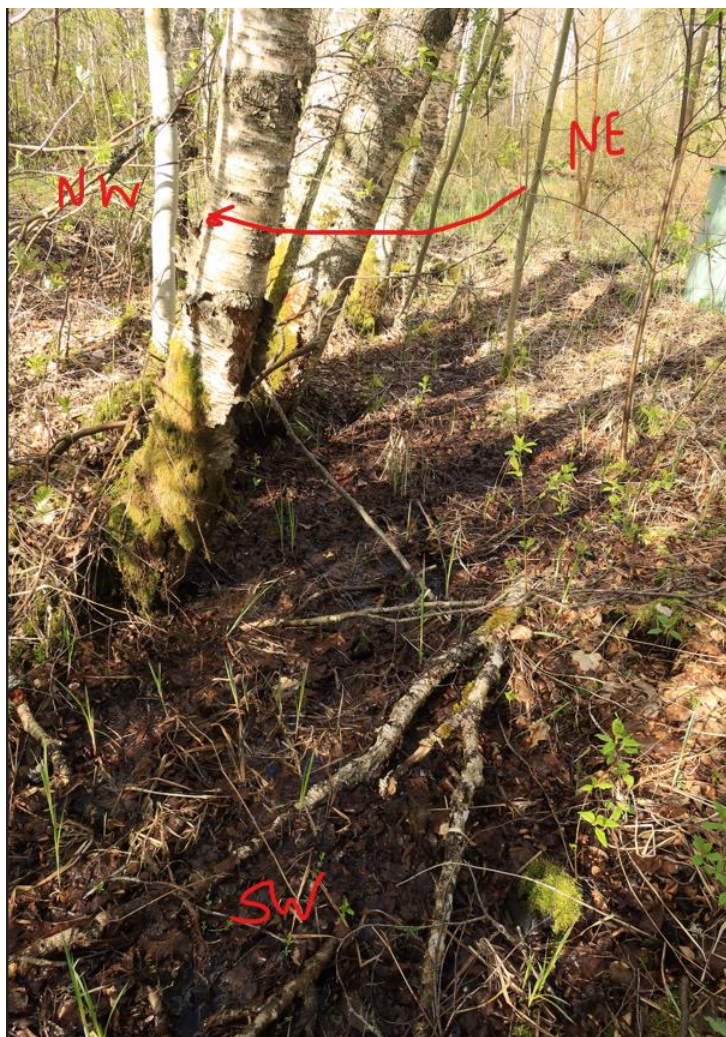

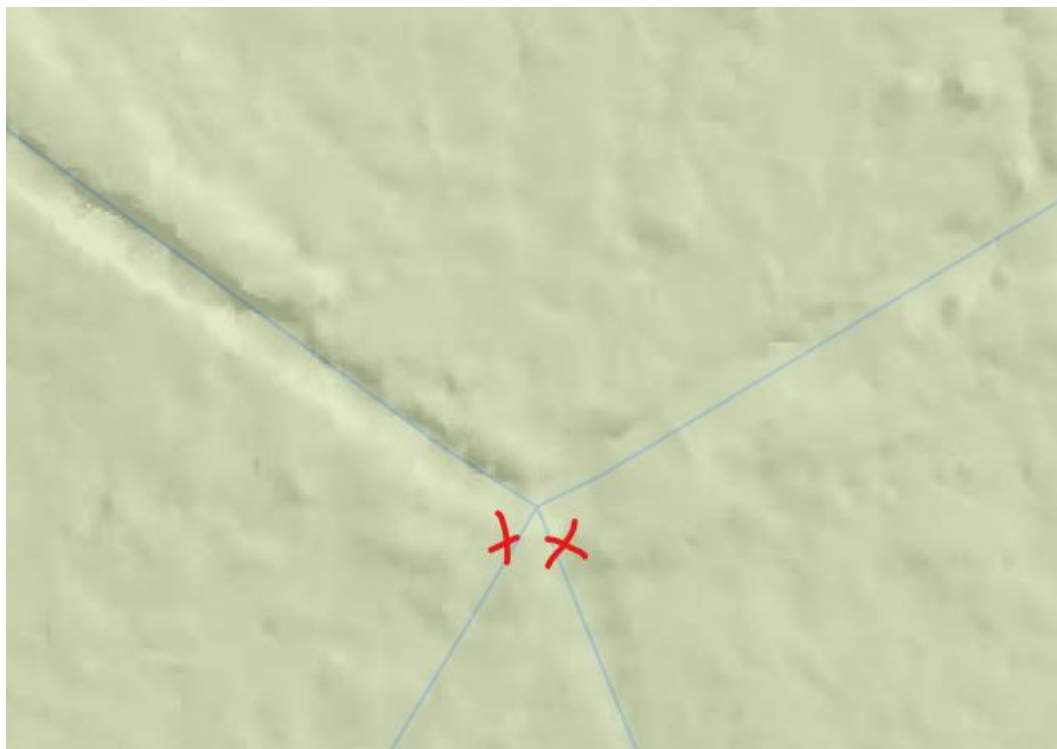
12. Vesi on kirdest loodesse pööravas teljes. ETAKis siin punktis edelast ja kagust ühinevad kraavid pole tegelikult selle teljelga seotud. Kagus oleval kraavi otsas on kaheksa meetri laiune täiesti kuiv ja tasane ala. Siis muutub niiskeks:

Edelas oleva kraaviga on sama lugu. Selle ning kirdest loodesse pöörava veejuhtme vahel on kuiv maapind:

ETAKis tuleks nende kahe kraavi otsa katkestus teha:

13. Põhjast suubub värskest kaevatud lai ja sügav kraav, kus vett on palju, aga voolu pole näha:

14. Loode-kagusuunaline kraav pole kirde-edelasuunalisega ühendatud. Katkestus on vahel (ETAKis parandada):

15. Sama lugu, nagu punktis 14 (**ETAKis parandada**).

16. Ka siin pole loode-kagusuunaline kraav ühendatud (**ETAKis parandada**).

17. Ühinevad kaks mitme meetri laiust sügavat kraavi. **Põhjapoolne on ETAKis puudu**. Veevoolu polnud kummaski näha:

18. Käänaku peal liitub kirdest veel üks lai ja sügav kraav (**ETAKis puudu**):

19. Voolu oli näha:

20. Idast suubub väiksem kraav:

21. Idast suubub mitme meetri laiune sügav kraav. Voolu pole näha kummaski. Koprad on vee üles paisutanud:

22. Siin oli taas vee voolamist näha, kuid vooluhulk oli palju väiksem kui seal, kus viimati voolu näha oli. Sängi põhjas on paerähk:

23. Lõunast suubus meetrilaiuses kraavis tilluke nire. Lubjakivisse süvendatud veerohkem kraav tuli edelast. Siin polnud enam voolu näha:

24. Lõunast tulevas kraavis oli vee voolamist näha. Edelast tulev laiem säng oli laialt ja sügavalt vett täis, kuid voolu polnud näha:

25. Põhjast suubus lai, seisva veega kraav.

26. Lõunast tulevas kraavis oli vett palju, aga see seisis.

27. Põhjast tulevas kraavis oli kerget vee voolamist näha.

28. Samasugune seisva veega kraav, nagu punktis 26.

29. Samasugune kraav, nagu punktides 26 ja 28. Kagust tulev põhitelg oli vett täis, aga voolu polnud näha:

30. Kokku saavad kolm veejuhet. Lõunast ja põhjas tulevad kraavid on sarnased. Neis on palju vett, aga need on madalamad kui edelast tulev telg. Vesi seisis kõigis suundades ning ümber oli lirtsuva maapinnaga mets:

31. Künka jalamil pöörab süvend kagusse ning kümmekonna meetri pärast lõpeb ära. Edasi kagu pool oli esialgu kergelt niiske soon, aga kaugemal künka jalamil väike kuiv vagu, mis **ei peaks olema üldse kraavina kaardistatud**. Vee voolamist polnud kusagil näha:

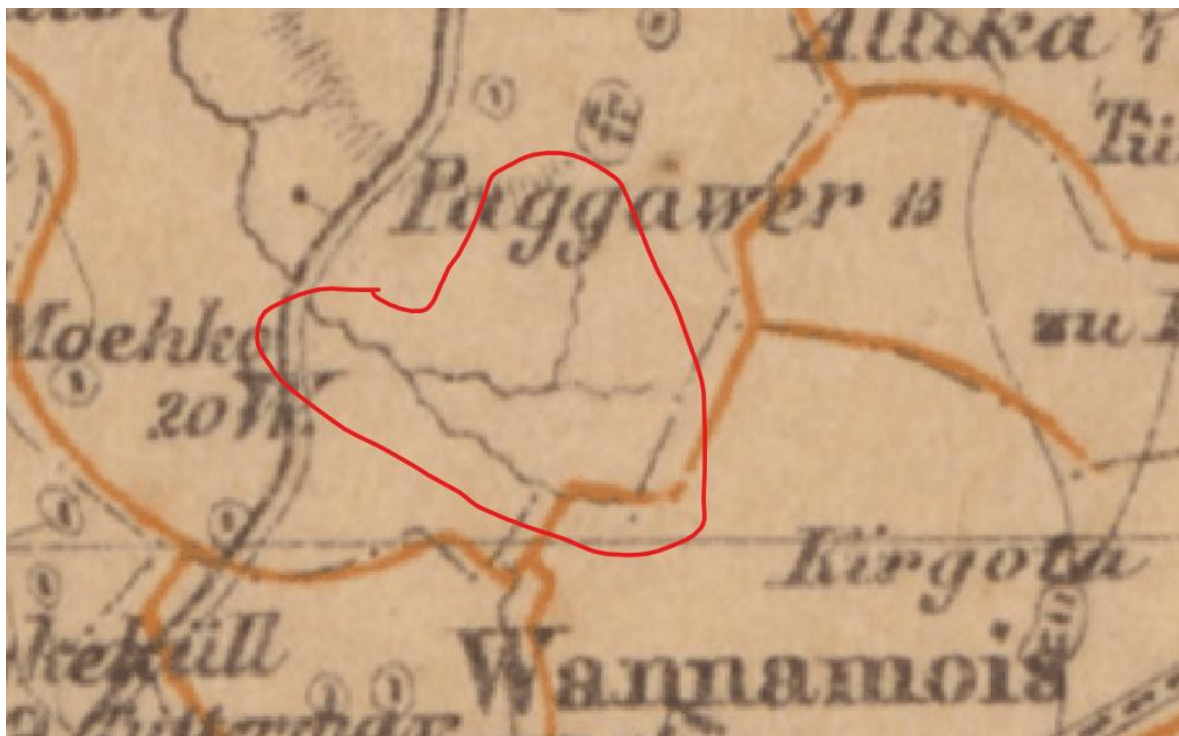

32. Madal kuiv vagu.

Olukord ajaloolistel kaartidel:

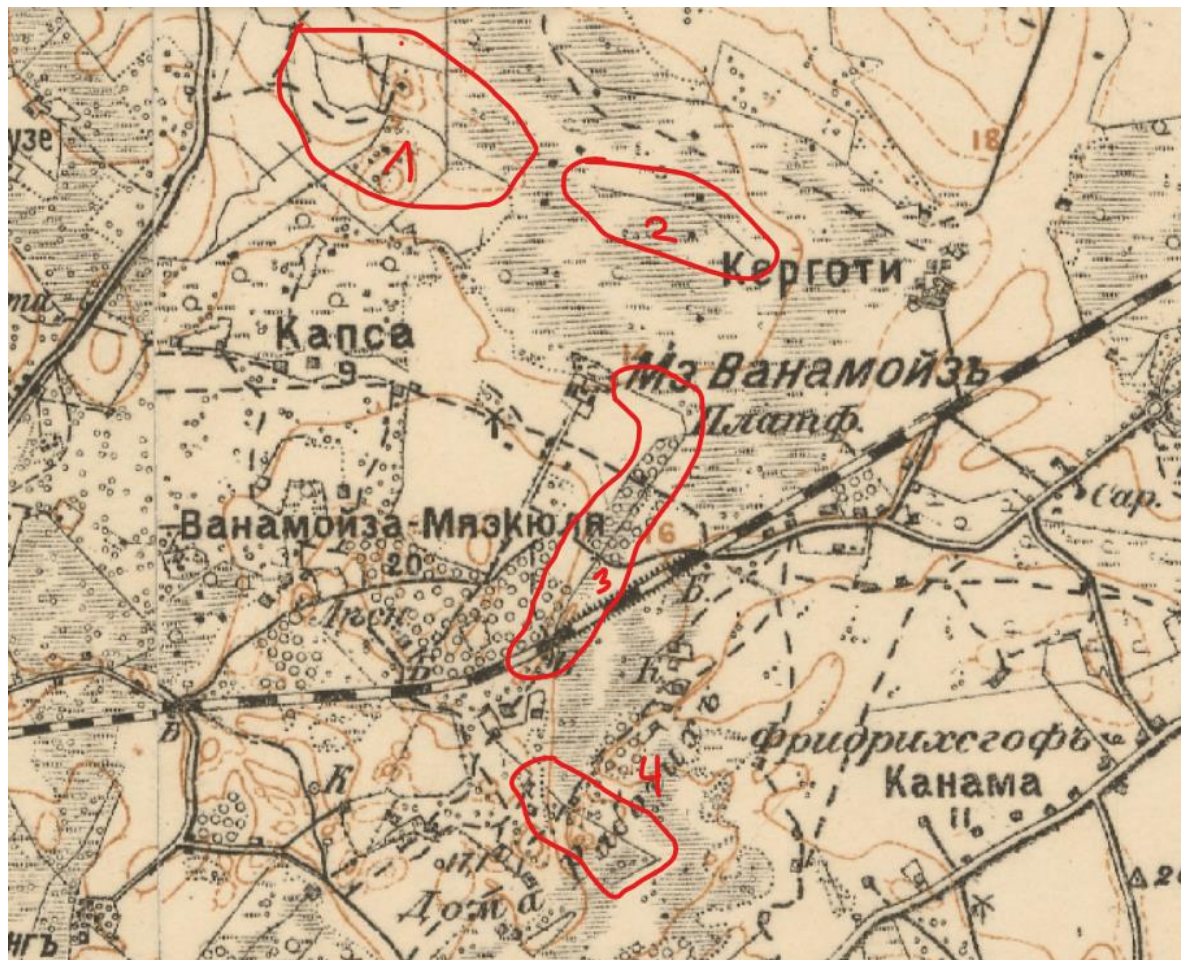
Schmidt's Eestimaa kaartil on kujutatud Pihuoja ülemjooksu Kiia ja Vanamõisa külade piiril, kus oleval asunud kolm koonduvat oja:

This is a historical map from the Voynich manuscript, featuring a large central body of water (blue) surrounded by land areas (tan and light blue). The map is labeled with Voynich script. A prominent red line outlines a large landmass on the left. A compass rose is located in the upper right corner. The map is signed 'Notarium' in the bottom right corner.

A historical map of the Hammarskjöld area, showing a grid of land parcels. A red line outlines a specific area in the center-right. The map includes labels for 'Hammarskjöld' and 'Hammarskjöld'.

Kaheverstasel kaardil algab sidus vooluveekogu mitmeharuliselt enam-vähem samas kohas, kus Schmidt'i kaardil (1), kuid ida pool soos on kujutatud praguse Pihuoja teljega osaliselt kattuvat katkendlikku telge (2). Lõuna pool on kujutatud vanadel mõisakaartidel olevat telge, mis läheb läbi raudtee alt (3). Veelgi kaugemal lõuna pool, praeguses Aila külas toona olnud soos, on kujutatud veel ühte katkendlikku telge (4):

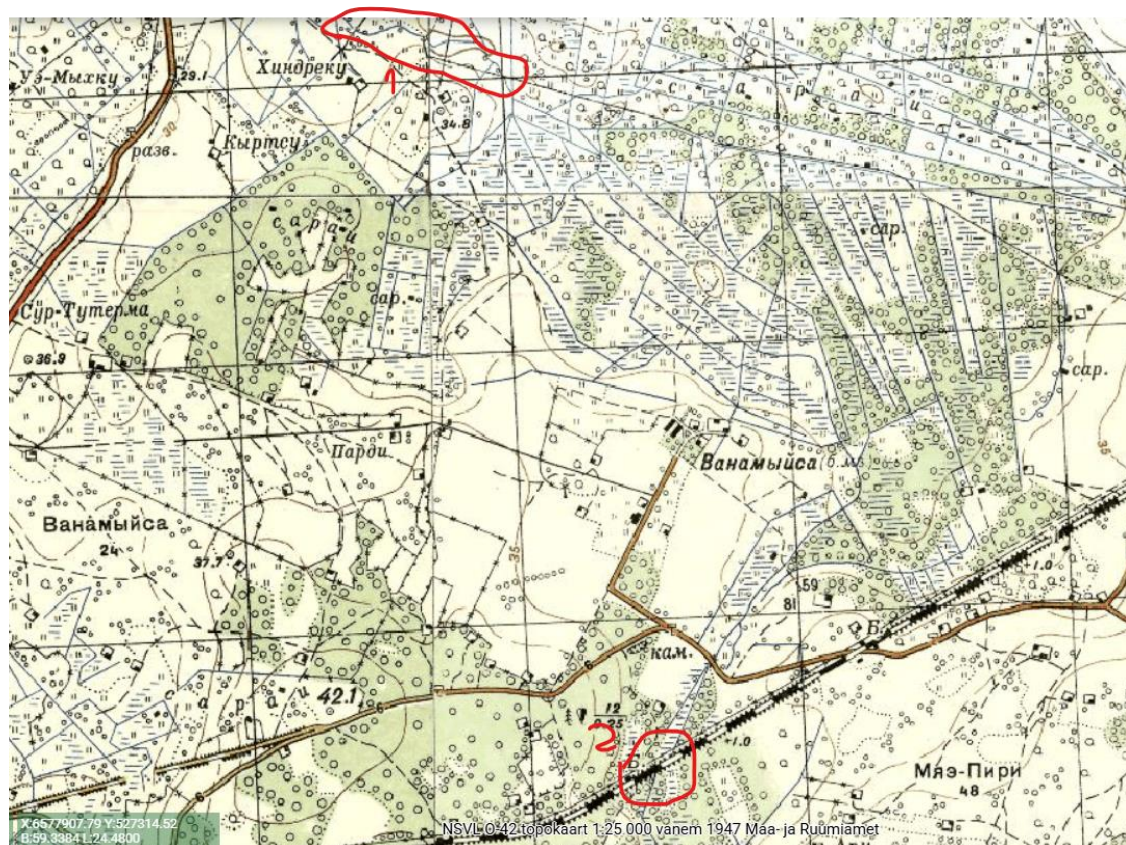
Raudtee alt kulgev lõik on verstasel kaardil kujutatud looduslikult looklevana:

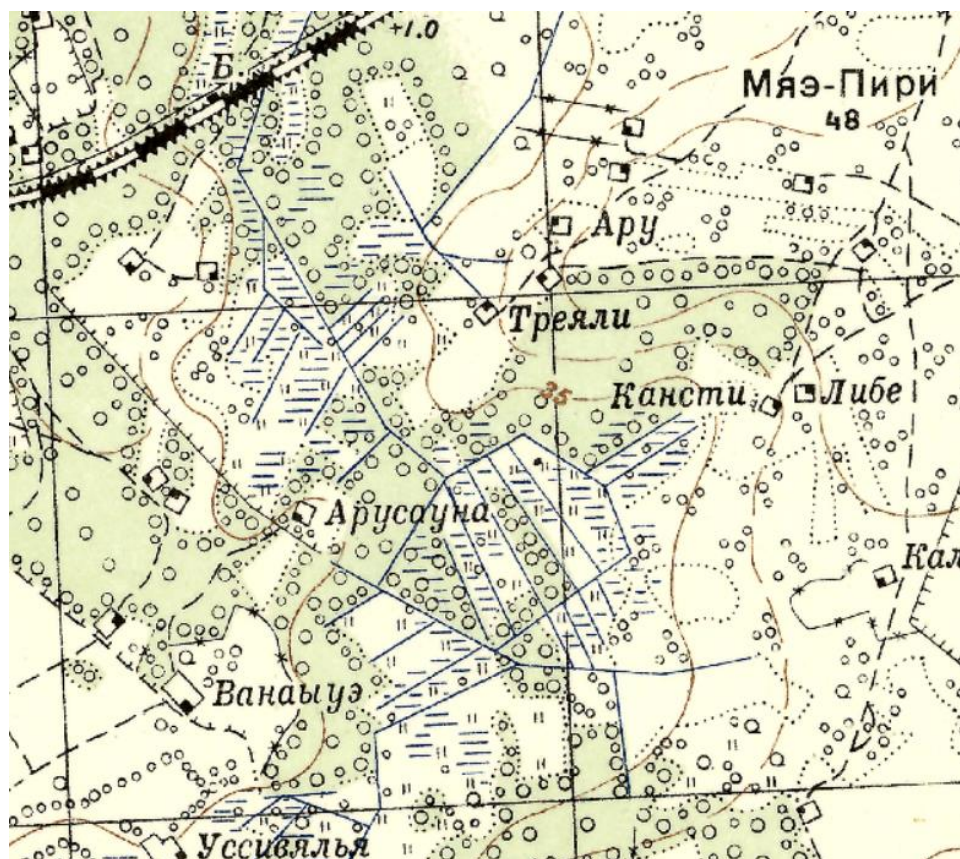
EV 1:50 000 topokaardil on oja algust kujutatud raudteest põhja pool:

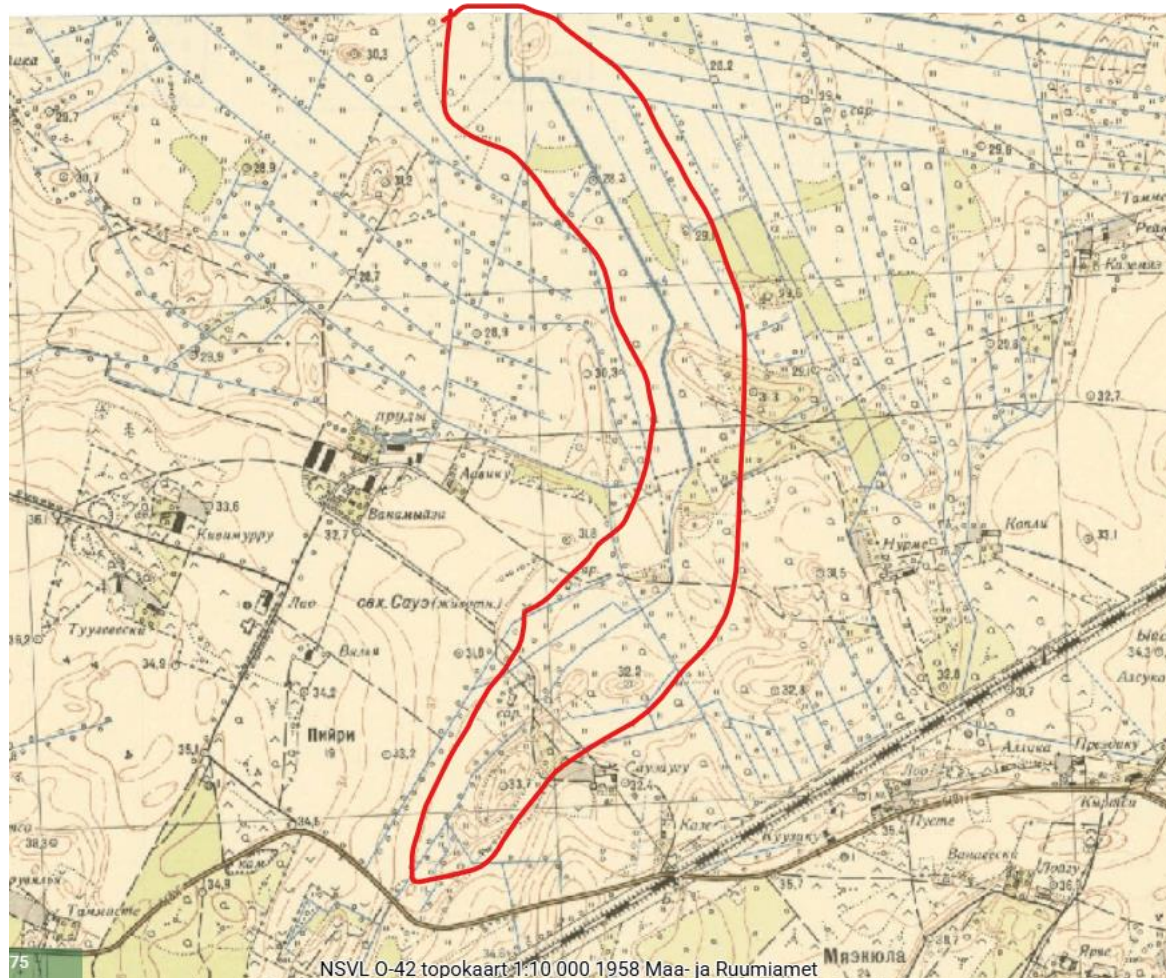
NL 1:25 000 kaardil 1947. aastast on Vanamõisa külas kujutatud ülitihedat ja omavahel põimunud kraavivõrku, kus põhitelgi on võimatu eristada. Samas on võimalik näha mitmeid kindla Pihuoja asukohaga (1) ühendatud veejuhtmeid, mis viivad ülesvoolu välja raudtee alt tuleva veejuhtmeni (2). Osaliselt on need kujutatud ka looduslikult kaarduvana, mis võib viidata, et need tähistavad looduslikke niresid:

Raudteest lõuna pool on olemas seesama edelapoolset osa pidi praeguse Valingu peakraaviga ühendatud kraavivõrk, mis tänapäevaselgi põhikaardil:

1958. aasta 1:10 000 kaardil on ühte telge, mis asub praeguse Pihuoja telje läheduses, kuid ei kattu sellega, kujutatud peavooluna:

Ilmselt selle kaardi aluseks olevalt ortofotol on seesama telg samuti eristatav ning kaardil looklevamana kujutatud lõigud näevad ortofotol ümbritsevate kraavidega võrreldes tõepoolest looduslikumad välja:

Järeldused: Pihuoja alamjooks on ajalooliste kaartide põhjal tõendatult loodusliku algupäraga. Samuti on tõendatult loodusliku algupäraga vooluveekogu vaatluspunkti 6 piirkonnas. Seda, kas need on ajalooliselt moodustanud ühe vooluveekogu, ei õnnestunud ajalooliste materjalide põhjal kinnitada. Võimalik on, et Vanamõisa külas asunud ulatuslikul soisel alal voolas oja sedavõrd ebamäärases sängis, et see ei jõudnud ajaloolistele kaartidele. Igal juhul tänapäeval jõuab vesi vaatluspunktist 6 Pihuoja alamjooksule, kuid seda ühendust on 20. sajandi jooksul korduvalt ümber paigutatud. Ojanimeliste, loodusliku algupäraga vooluveekogude puhul tuleks lähe määrata kunagise loodusliku lähte lähedusse. Pihuoja puhul pole see tuvastatav, kuid see algas kusagilt Aila küla põhjaosas olevast madalsoost. Tänapäeval ühineb sellel, intensiivselt kuivendatud ja metsastunud alal mitu laia kraavi ning nende ühinemiskohad võiks lugeda oja lähteks (näiteks punktid 17, 18, 21), kuid need ühinemiskohad on selliseks muudetud alles viimase kümne aasta jooksul, mistõttu need ikkagi ei sobi lähteks. Seetõttu on vaatluse põhjal kõige sobivamaks Pihuoja looduses tajutavaks **lähteks vaatluspunkt 31**, kus algab lai, veerohke ja sügav kraav, mis koondab ülejäänud kuivendatud soostunud metsas olevate kraavide veed. Kuna ojal pole säilinud looduslikku sängi, on tüüp „**peakraav**“ õigustatud.

